

LUMINA

FOAIE RELIGIOASĂ-CULTURALĂ PENTRU POPOR

ABONAMENTUL:

Pe an:	12	coroane
Pe 6 luni:	6	"
Pe 3 luni:	3	"
Un număr 24 bani		

APARE JOIA

REDACTOR:
Dr CORNEL CORNEAN

REDACȚIA ȘI ADMINISTR.: Strada Timișorii Nr. 59.
TELEFON Nr. 30.
INSERTIUNILE SE SOCOTESC AMĂSURAT TARIFEI
MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

Fapte și învățături

Sabin Evuțian

Războiul și cei deacasă . . .

Războiul nu l-au simțit și nu-l simt numai cei duși, afară, în gura morții, ci-i duc greul și cei rămași acasă. Neajunsuri de tot felul s'au furișat la toate vetrele, la cele sărace mai ales, unde-au dat de sol pregătit și mai prielnic.

N'au fost cruțate în urmare nici acele capitaluri vii ale neamurilor, a căror chiemare este să înlocuească pe încetul marile pierderi, ce le-au îndurat în vieți omenști. — Adânci și dureroase urme mărturisesc despre aceasta.

Dintre locuitorii civili (cari nu sunt soldați) au murit în cei dintâi doi ani și mai bine de război: 1 milion 500 de mii*), în vreme ce s'au născut abia 1 milion 600 de mii. Dacă scoatem numărul morților din cel al născuților, rămâne un spor natural de abia 100 de mii, foarte mic față de sporul vremurilor pacinice. Atunci se veniau pe fiecare o mie de locuitori 11 până'n 14 copii la an, acum abia 2.

Și mai dureroase fapte ni-se vor arăta, dacă asemănăm rând pe rând numărul morților, apoi numărul nașterilor, iar la sfârșit sporul natural în cei șase ani din urmă, — ani și de pace și de război.

În anul	au murit,	s'au născut,	sporul natural	arată o
1912	492 mii	767 mii	copii vii	creștere de 274 mii
1913	501 mii	736 mii	"	" 235 mii
1914	506 mii	747 mii	"	" 241 mii
1915	530 mii	482 mii	descreșt.	" 48 mii
1916	428 mii	333 mii	"	" 95 mii
1917	417 mii	311 mii	"	" 106 mii

*) Numerii i-am rotunzit pretutindeni.

Mortalitatea a crescut treptat dela anul 1912 până'n 1915, adică an de an au murit mai mulți, așa încât în anul 1915 au murit cu 40 de mii mai mulți decât înainte cu patru ani. În anii următori se arată o decreștere în numărul morților: au murit cu peste 100 de mii mai puțini decât în 1915.

Dar — durere — an de an scade numărul nașterilor. Față de frumosul număr de 766 mii dinainte de asta cu șase ani, anul trecut abia s'au născut 311 mii de copii. Nici pe jumătate ca atunci! Ba, binisor departe de jumătate. — Și priviți numai anii de război! Acolo începe scăderea bruscă (dintr'odată): în anul întâi de război. . .

Asemănând acum cazurile de moarte cu ale nașterilor ne lămurim ușor, de ce nu trebuie să ne lăsăm înșelați de îmbunătățirea, ce ne-o arată decreșterea mortalității, când în acelaș timp decresc și nașterile. E îmbunătățire numai la părere, pentru că numărul celor născuți e cu mult prea mic față de numărul celor morți, așa că'n anul 1917 se arată în populația civilă o decreștere de 106 mii. Decreșterea aceasta este de două ori mai mare decât în anul 1915 și de neasemănat față de sporul natural frumușel al anilor de pace.

Se poate spune deci cu hotărîre, că neajunsurile deslănțuite pe urma războiului sunt cauzele (pricinile) pierderilor mari de vieți și în populația civilă, deacasă. Bărbații sunt departe de căminele lor: unii în cimitirele ce i-au înghițit fără milă, alții în prinsori, alții istoviți de boale prin spitale. Căsătoriile (cununiile) noi de-

altăparte scad mereu. Și dintre acestea tot mai multe sunt nelegiuite, păcătoase, necreștinești, cari nu se încheie înaintea sfântului altar, în fața lui Dumnezeu, cum le-a rânduit Mântuitorul lumii, Isus Cristos. A slăbit simțul religios, frica de Dumnezeu, atunci când asupra omenimii s'a năpustit cea mai aspră urgie! Și cei păcătoși se afundă tot mai din greu. Păcatul păcate naște! Sufletul multora le-a deschis poarta; frica și rușinea le-a făcut sterpe, cu voia oprind ce este și chiemarea omului și voința lui Dumnezeu. . .

Cât am pierdut noi acasă? Luând ca măsură spornicia (puterea de sporire) a neamului nostru față de a celorlalte neamuri din țară, peste a opta parte (8 și jumătate) din pierderi sunt ale noastre. Am pierdut deci și în populația civilă în anul 1916 vre-o 51 mii, în 1917 vre-o 50 mii de vieți și am scăzut în 1917 cu peste 13 mii de suflete.

Dureros! Și și mai dureros e, că moartea — acasă — seceră mai ales între copii, puțini și dealfel. Încă înainte cu zece ani, în vremuri de tot bune, din cei morți cam 45 la sută (aproape jumătate) erau copii, iar din aceștia a treia parte sub vârsta de un an.

Mari sunt pierderile la sate, la economi, mai ales — ca întotdeauna — în părțile muntoase (în Ardeal), unde nașterile sunt ce e drept mai multe, dar și mortalitatea e mai mare. Un fapt acesta cu atât mai îngrijorător, cu cât și în ținuturile mai bo-

3500 năplazi de frasin uscați

la PETRU LEPA comerciant în CARANSEBEȘ

CHEAG veritabil pentru încheșat laptele

gate (Bănat) scade populația românească, iar în orașele-orașe stă pe loc și toată nădejdea de înmulțire și întărire a neamului nostru — ca a tuturor neamurilor — e în populația dela sate.

† Barbu Ștefanescu-Delavrancea

Radu Roman

S'a dus dela noi și Barbu Delavrancea. A plecat, lăsând o pagină cernită în cartea literaturii românești. S'a grăbit să ajungă pe Coșbuc, să nu lase mult singur pe „poporanistul“ dela Hârdău. De câți-va ani literatura românească nu mai depune doliul, de pe frontul imaginarului panteon al literaturii românești nu mai coboară flamura neagră.

Se duc rând pe rând cântăreții sufletului românesc, lăsând pârlogită gândirea în aceste vremuri grele când, ca nici odată, simțim nevoia ceriului senin. Și ne gândim cu temere la zilele ce au să vie. Înflorați numărăm pe degete pe acei cari au rămas, înflorați măsurăm viitorul, pândind pe cel-ce are să urce scările de aur ale parnasului nostru văduvit.

Barbu Delavrancea este la noi prea puțin cunoscut și în urmare și puțin apreciat. Renumele lui a fost clădit pe splendida lui oratorie. Era un orator desăvârșit. A ridicat oratoria la — artă. Lucru ce nu poate mira, — a fost doar artist.

Ceea-ce a pus însă aureolă în jurul numelui lui a fost teatrul, fără să înregistram deastădată minunatele sale novele. La apusul zilelor sale, cu capul înflorit de argintul bătrânețelor, i-a succes să cucerească înc'odată sufletul neamului său. Au fost aceste piesele celebre, cari au făcut epocă în teatrul românesc: „Apus de soare“ și „Viforul“ din ciclul numit Ștefan cel Mare. Acel ce scrie aceste rânduri azi, a avut rara fericire să vadă în Decembrie 1909 piesa „Apus de soare“ pe scena Teatru-

lui național în rolul principal cu nemuritorul Notara.

Și după atâta timp chiar azi, simțesc înfiorându-mi-se sufletul, când mă gândesc la însuflețirea vijelioasă ce s'a ridicat act de act de pe urma acțiunii piesei. Și văd în una din lojele din stânga prosceniului pe maestrul cu acel cap clasic de artist, grămădindu-și corpul șubred în jețul de catifea, urmărind cu sufletul pierdut desfășurarea grandioasă a piesei.

În pauza ce a urmat actului II. i-am cercetat în lojă. A fost vădit impresionat, când i-am spus că am venit din Bănat anume, să-i văd piesa și să-i duc vestea acelora cari au rămas acasă. Și nu-i uit strângerea de mână și cuvintele: „Ai suflet frate, ai suflet“.

A fost și politician. Sufletul lui de artist însă a dat pe acest teren peste atâtea decepții, încât, căutând vecinic idealul sufletului său a colindat pururea pe la diferitele partide. Și multă-multă vreme nu l'a găsit. În cercurile unde tronează aspra realitate, sufletul lui cald nu și-a găsit lumina ahtiată, adusă cu sine din minunații codrii ai Vrancei. Târziu, abia la apusul vieții sale și-a găsit locul alături de Nicolae Iorga și ideile propagate de acesta.

Acum s'a dus și dânsul în acele sfere senine, unde nu mai sunt dureri trupești nici sufletești.

Și va continua acolo sus mai departe rugăciunea, pe care în „Apus de soare“ o pune în gura marelui Voivod Ștefan, când acesta — privind prin fereastra castelului din Suceava vede coborând din munți plăeșii, cari pleacă să-și dea viața pentru Moldova lor iubită — exclamă: „Să nu mai piară sămânța voastră!“

Găsească sufletul lui mare bucuria măcar acolo, unde s'a mutat acum; bucuria, pe care aici pe pământ viața nu i-a hărăzit-o.

Din sfânta Scriptură

„Sănătatea și buna tărie mai bună este decât tot aurul, și trupul cel

sănătos și cu putere de cât avuția nenumărată; nu este mai bună avuția decât sănătatea trupului și nu este bucurie mai mare decât bucuria inimii“ (Sir. c 30, v. 15—16).

Sf. împărați Constantin și Elena

Luni, la 21 Mai, serbăm pomenirea sfinților împărați și întocmai cu apostolii: Constantin cel mare și maica sa Elena.

Trei sute de ani biserica lui Cristos a fost prigonită de jidovi și de păgâni. Credincioșii lui Cristos erau bătuți, despoiați de averi, chinuți în mod îngrozitor, înecați în ape, arși de vii în foc, răstigniți pe cruce, îngropați de vii în pământ și aruncați pradă fiarelor sălbatice. Dar cu toate prigonirile creștinii nu s'au lăpădat de legea lui Cristos, ci mai bucuroși au suferit moarte pentru credința lor.

Pe la anul 300 după nașterea lui Cristos împărăția romană cuprindea aproape întreaga lume cunoscută pe atunci. La anul 306 peste o parte a împărăției romane ajunge domnitor Constantin cel mare, care fiind crescut de mama sa Elena în învățătura lui Cristos, a dat poruncă să nu mai prigonească nimeni pe creștinii de sub stăpânirea sa. Tot pe acea vreme în părțile Italiei și ale Africei stăpânea Maxentie, care prigonea pe creștini. Din această pricină Constantin la anul 312 a plecat cu armata sa în contra lui Maxentie. Într'o zi mergând Constantin în fruntea armatei sale, a văzut o cruce de stele și împrejurul crucii era scris: „Întru aceasta vei birui“. Iar peste noapte a văzut în vis pe Domnul Cristos cu crucea zicându-i „ia crucea ca semn al oștirii tale“. După aceste vedenii, Constantin a dat poruncă să se pună pe steagurile armatei sale semnul crucii. Ostașii, cei mai mulți creștini, însuflețiți la vederea crucii, au biruit oastea păgână a lui Maxentie. Constantin a cuprins Roma, și ajungând

FOIȚA „LUMINEI“

Mi-e dor....

Mi-e dor de tine, Puișor, cu trupul ca din rouă,
Să te mai strâng la peptul meu cu mâinile amândouă.

Mi-e dor d'a tale brațe mici, să-mi mai cuprindă gâtul
Și cu a tale desmierdări, să-mi izgonești urâtul.

Mi-e dor: obraji să-ți sărut, căpsoru-ți netezindu-l,
Și să-ți închin ce am mai bun — și inima și gândul.

Mi-e dor de ochii tăi cuminți, frumoși ca două stele,
S'aducă iarăși lumină în bezna vieții mele.

Mi-e dor de pașii tăi mărunți, să-mi umple casa iarăși,
Și casa să mi-o întorci pe dos cu micii tăi tovarăși.

Mi-e dor d'atâtea bucurii în suflet să-mi mai picuri
Și'n clipe grele să mă'mpaci cu dragile-ți nimicuri.

Mi-e dor de răsuri de argint în fiecare seară,
Să îndulcească până în zori odihna mea amară.

Mi-e dor în seri să-mi ceri povești de smei și d'un bălaur,
D'un Făt-frumos biruitor și-o Fată-păr-de aur.

Mi-e dor să-mi spui apoi și tu povestea ceea șoadă
D'o vulpe ce l-a păcălit pe urs de n'are coadă.

Mi-e dor să-mi mai adormi pe braț cu fața întors spre mine,
Și ca un mag să ispitesc: ce sorți am pentru tine....

Mi-e dor... și-atâtea amintiri, ce în suflet îmi învie,
Mă dor amar pân' să ajung cu tine sub o glie.

G.

Nașu-meu, Pintilie, și

„carul ăl de foc“

(Amintiri din copilărie)

(Finea dela Nr. 17)

Am urcat muntele pe drumul de țară; vedeam cum iese fum din mai multe crepături de munte. Jos de tot, sub noi, la picioarele noastre, trecea carul de foc.

— „Aia-s duși, ca sufletu' jidovului!“ Zise nașu-meu și arătă spre călătorii din carul de foc.

„Au sărit, încrezuții de ei, singuri în groapa lor!“

La crășma din Priboieni era o liniște de mormânt; grajdurile ale mari erau goale, mesele din odăile de oaspeți, trocile de nutreț, pentru cai, de pe uliță, fără mușterii. Crășmarul, alte dați stăpânul mândru al drumului de țară întreg, ne pofti plin de curtenie să îmbucăm ceva.

— „Mi s'a dus toată pofta la naiba“ răspunse nașu-meu, „Oamenii cuminți nu mănăcă mult, și eu m'am cumințit cu cevașilea astăzi“.

Am stat locului pe creasta muntelui și ne-am uitat spre locul ăsta binecuvântat, care se întindea înaintea ochilor noștri, cu stâncile și vâgăunile sale și cu plaiurile sale, cari par că nu mai aveau sfârșit. Când am început să scorbăm la vale, zărirăm colea, dincolo, între păreții prețipiși, sălbateci, carul nostru ăl de foc, cum umblă — mic ca un vierme — și cum trece peste poduri înalte, peste prăpăstii grozitoare, cum intră pe o gaură și iese pe alta —

de să te tot minunezi.

— „Nu mai e frumos ce iscodesc oamenii în ziua de azi!“ murmură nașu-meu Pintilie, morocănos.

— „Dau de-a dura globu' pământului!“ zise un flăcăuandru, care tocmai trecea pe lângă noi.

Când am ajuns la mănăstirea „Dintr'un lemn“, se'nserase de-abinele.

Ne-am dus în biserica, deschisă încă, și am zis un, Tatăl nostru“.

Apoi am mers în satul din apropiere, ne-am înfruptat puținel la birtașul din sat, cinând ceva și ne-am dus în podul de fân, ca să dormim.

Stam lungiți în fân. Eu nu puteam să închid nici un ochiu sub puterea celor văzute și din pricină că eram în streini, dam cu socoteală

însă că nașu-meu de mult va fi ațipit furat de un somn dulce; când deodată numai că deschise gura nașu-meu și mă întrebă:

— „Dormi, flăcăule?“

— „Nu“, i-am răspuns eu.

— „Măi“, zise el, „m'a'ncălicat Diavolu'!“

M'am speriat! Așa ceva, lângă o mănăstire, când mergea la rugă! Era ne-mai-auzit!

— „Poate că nu mi-am făcut semnu' crucii, când m'am culcat,“ îmi șopti el, „că n'am liniște, n'am liniște — e rău de mine, fârtate!“

— „Cum se poate nașule?“ l-am întrebat eu, plin de compătimire.

— „Eh, mâne, când m'oiu spovedi — poate că mi-a fi mai bine,“ se liniști el singur pe sine.

— „Te doare ceva, nașule?“

— „E — o prostie! Ce crezi, flăcăule — dacă am ajuns așa de aproape, s'o încercăm?“

singur domnitor peste întreaga împărăție romană a șters toate legile pe cari înaintașii săi le făcuseră în contra creștinilor. De atunci religiuina creștină s'a lăsat fără nici o piedecă în toată împărăția romană. Înșuș Constantin s'a botezat și astfel el a fost cel dintâi împărat creștin. El și-a mutat reședința dela Roma la Bizanț, și noua capitală a țării s'a numit după numele împăratului: Constantinopol.

Cu lățirea creștinismului s'au ivit și unele învățături rătăcite. Așa era învățătura unui preot cu numele Arie, care zicea că Isus Cristos nu este Dumnezeu adevărat de o ființă cu Tatăl. Fiindcă învățătura lui Arie a turburat pacea bisericii, împăratul Constantin a chemat la sfat pe toți episcopii creștini la Nicea. Această adunare a episcopilor se numește *întâiul sobor dela toată lumea*, care s'a ținut la anul 325. La acest sobor au fost de față 318 sfinți părinți, cari au osândit învățătura lui Arie, au adus legi (canoane) pentru ocârmuirea bisericii și au compus simbolul credinței, care se începe cu cuvintele: „Cred într-unul Dumnezeu“...

La întărirea creștinismului a lucrat foarte mult și Elena, mama lui Constantin. Ea a călătorit la Ierusalim, unde a aflat crucea pe care a fost răstignit Cristos; a rădicat biserici frumoase la Ierusalim, la Vitilem și la Constantinopol.

Pentru faptele mari și frumoase, ce le-a săvârșit împăratul Constantin cel mare și mama sa Elena, biserica noastră a o-rânduit, ca numele lor să fie pomenit în fiecare an în ziua de 21 Mai. Prăznuind noi pomenirea sfinților împărați Constantin și Elena, să ne întărim în credința, că precum a mântuit Dumnezeu creștinătatea de războiul ce l-a purtat încontra ei păgânismul, așa ne va mântui și pe noi de cruzimile războiului de acum.

P. B.

Știrile săptămânii

Mersul războiului. Comunicatele statului major austro-ungar și german ne vestesc tot

mai vădit, că la *frontul italian* suntem pe pragul unor întâmplări însemnate. Anume:

Italienii au atacat de repetite ori, după foc puternic și estins de artilerie, pozițiile noastre de pe muntele Zugna Torta și din valea Etsch. Primele două atacuri le-am risipit sângeros deja prin focul cu efect al tunurilor noastre și dușmanul s'a retras în pozițiile sale. La al treilea atac Italienii au pătruns până în nemijlocita apropiere a pozițiilor noastre. Vânătorii imp. din al 3-lea regiment au sărit din tranșeele lor și cu vitejia lor recunoscută s'au aruncat asupra dușmanului. Lupta piept la piept s'a terminat cu deplina învingere a noastră. Am respins pe dușman pe toată linia. Și ultimul cuib în care se stabiliseră, Italienii l'au curățit în timpul nopții. Cu acelaș rezultat s'au terminat alte trei atacuri ale dușmanului pe Monte Asalone. Și aici am răspins pe Italieni. Astfel s'a început și al patrulea an al războiului de jaf a Italienilor cu mare fiasco.

La frontul vestic e situația neschimbată. În ținutul Kemmel, pe ambele laturi ale lui Lys și Scarpe, spre sud dela Somme precum și între Moreuil și Montdidier s'a potențat aseară focul de artilerie continuând cu putere și în decursul nopții. Activitatea de infanterie s'a restrâns la acțiuni de recunoaștere. Spre sud dela Bouquey și lângă Aise întreprinderile noastre au făcut prizonieri.

Dealtfel ministrul prezident al Franței Clemenceau a spus gazetarilor americani, că Germania pregătește acum cea mai groznică lovitură și astfel situația ententei e serioasă. Și de fapt la încheierea foii primim știrea, că ofenziva germană a și început cu deosebită vehemență între Soissons și Reims încât germanii au cucerit cu iuteală înălțimea Chemin des Dames. Luptele urmează acum la râul Aisne.

Un conduct pentru petrol dela Ploiești la Oderberg. După-ce englezii au stricat multe vagoane pentru petrol în România, puterile centrale se ocupă cu idea construirii unui conduct (țavă) de petrol dela Ploiești până la Oderberg în o lungime de 1200 km. Cheltuelile ar fi 15 milioane marce. Pe calea aceasta s'ar putea transporta 30—40 litre de petrol în fiecare secundă, așadară cam 2600—3300 metri cubici la zi.

Submarinele germane au scufundat până acuma 17 milioane 117 mii de tone din corăbiile de negoț ale ententei. O tonă face 1000 kgr.

Caz de moarte. Bătrânul preot al Cădarului (com. Timiș) Eugeniu Geörgiu a trecut la cele vecinice în vârstă de 77 ani.

Înaintare. Preotul militar activ Iosif Serafin, care în cursul războiului a desfășurat o bo-

gată activitate pastorală, a fost avansat la rangul de protopop militar (rangul VII). Dânsul este al 3-lea protopop ort. român. — Căpitanul Grigorie Boldea, — fiul regretatului învățător Pavel Boldea din Borlovenii-vechi, care a lăsat o frumoasă fundațiune —, eroul dela Ivangorod, a cărui piept e plin de decorații a fost înaintat la gradul de major. Trăiască!

Scad tare nașterile. După datele statistice, adunate de guvern, s'a constatat, că în anul I de război au scăzut nașterile cu 17%, adecă — în loc de 100 sau născut numai 83 copii; în anul al II. de război cu 5%; iară în al III-lea cu 58%, adecă în loc de 100 numai 42 copii.

Recvirarea hainelor. Pe seama muncitorilor de război din Germania trebuie adunate 3^{1/2} milioane rânduri de haine. Întrucât locuitorii nu vor da de bună voie o sumă însemnată de haine se va începe recvirarea acestora pe toată linia.

Secvestrarea recoltei noi. Pentru asigurarea hranei pe întreg anul, guvernul țării a hotărât secvestrarea întregii recolte deja la treierat. Porțiunea de fiecare cap se statorește pe baza datelor numărării populației, făcute nu de mult.

Când merg prizonierii la front. Foaia militară oficioasă ne comunică, că soldații noștri, cari s'au reîntors din prinsoare, primesc concediu de 4 săptămâni. După expirarea acestui concediu ajung la regimentul lor, unde, vor primi instrucție cel puțin 4, dar cel mult 12 săptămâni. Numai după trecerea acestui timp de instrucție vor putea fi trimiși la front.

Târgul mare dela Orăștie ya fi în 4 lunie st. n.

Carte bună. Împreună-lucrătorul nostru Iosif Velcean, neîntrecutul măestru dirigent al vestitului cor din Recița, de prezent șergent-major la armată a scos de sub tipar un volum de poezii: **Dor și Jale**. Din cele 21 de poezii, se desprinde dragostea nețarmurită ce o nutrește în sufletul său domnul Velcean față de plugarul român și ostașul viteaz al neamului nostru. O recomandăm cu toată căldură cetitorilor noștri, pe cari îi rugăm să o și răspândească între cunoscuții lor. Se poate comanda și prin Librăria diecezană din Caransebeș, trimițând prețul de 2 Cor. și porto poștal.

ECONOMIE

Vitele noastre

Cea mai de căpetenie parte și zestre a unei moșii sunt vitele. Ele sunt podoaba și bogăția moșiei și asigură bunăstarea ei. Toate ca-

Fiindcă nu-l înțelegeam nu i-am dat nici un răspuns.

— „Ce ni se poate întâmpla?“ urmă nașu-meu vorba începută. „Dacă o fac alții, ce să n'o facem și noi? Coste ce-o costal!“

Flecărește în somn, am gândit eu în mine și am ascultat vorbele lui cu atât mai mult.

— „Atunci să caște ochii mari,“ urmă el, „când ne-om întoarce-acasă și când le-om spune, că am umblat și noi ca caru' al de foc!“

Îndată am fost și eu foc și pară.

— „Da' păcat tot e!“ bolborosi el, „ei, poate-a fi mâne mai bine și cu mine — și-acușica să adormim în numele Domnului.“

* * *

A doua zi, dimineața, am mers la spovedanie și la cuminecătura și ne-am făcut mătâniile în fața altarului. Când am cârnit-o cătră casă, zise nașu-meu că vrea, iacă numa-asa, să vadă gara dela Podeni și ne-am tăiat drumul într'acolo.

La gara dela Podeni am văzut gaura de aialaltă parte. Tot așa de întunecată ca un cărbune, ca și pe partea de dincolo. — Vestiseră că are să sosească un tren dela Brustureni. Nașu-meu începu să se târguiască cu funcționarul dela gară, că zicea nașu-meu că-i dă buborâm îndată, de bani și că avem să ne sco-unde înceată gaura.

— „Tocmai de partea aialaltă a muntelui, unde se gată gaura, nu stă trinu' n loc, zise funcționarul, râzând.

— „Da dacă vrem să ne dăm noi jos!“ își dete cu părerea nașu-meu.

— „Nici atunci. Trebuie să vă duceți până la Făureni. „Asta face pentru doi inși patruzeci și opt de bani.“

Nașu-meu zise, că nu se dă înapoi, să-l coste ceva comedia, da că nu poate da, sărăcănul de el, cât cer domni ai mari; pe lângă astea nici nu e nici o greutate de noi. — Nu i-a ajutat nimic. Funcționarul nu s'a lăsat la târguite. Nașu-meu plăti; trebui să adaug și eu doi bani din punga mea. Într'aceea se târi din „tunelul“ cel mai apropiat carul al de foc, gâfâind, și era mai-mai să cred că teretenia naibii nici nu vrea să se oprească. Șuera, scuipa, ofta — și deodată stete locului.

Nașu-meu sta ca găina, căreia i-ai scos creerii din cap — și-asa stam și eu. N'am fi ajuns Doamne ferește, să ne urcăm, de nu ne-ar fi înbrâncit conductorul, mai întâi pe nașu' și mai pe urmă pe mine, într'un vagon. În clipa aceea au sunat de plecare și am auzit cum nașu-meu, Pintilie, murmură, împleticindu-se în vagon: „asta-i clopotu' morților!“

Ne-am uitat în jurul nostru: în vagon erau bănci și când să ne uităm pe fereastră — „Maică Precistă!“ începu să țipe nașu-meu, „iaca, sboară un zid pe dinaintea noastră!“

S'a făcut întunec beznă și am văzut, că ardea la pârtele odăitei noastre, care gemea mereu, o lampă de ulei. Afară în puterea nopții fremăta și urla ceva, ca și când am fi fost încunjuțați de (cataracte) șuvoale mari de apă și

de mai multe ori auzirăm fluierături îngrozitoare. Călătoream pe sub pământ.

Nașu-meu își ținea mâinile împreunate în poală și abea că bolborosea: „Maică Preacurată! Acu fie voia ta, Doamne! De ce-am făcut măgăria asta cu coarne!“

Să fi fost cât ai fi zis de zece ori „Tată-nostru“ îngropați așa, când am dat iară de lumină, zidul alerga afară iară, alergau stâlpii de telegraf și pomii și noi călătoriam printr'o poiană verde.

Nașu-meu mă 'mpinse în coaste: „Măi, flăcăiaș! Cam afară de vâgaș a mai fost și-asta, da acu — acușica începe să-mi placă și mie. Da zău, caru' al de foc e-un lucru minunat! Fuuuiii! Fuuuiii! Iacă-tă-te c'am ajuns la Făureni! Și n'a trecut nici măcar un pătrar de ceas! Măi, flacăule, încă n'am stat destul pe banii noștri! Mai bine să mai stăm o leacă pe scaun.“

Mie-mi cădea bine vorba nașu-meu. Mă uitam eu la carul al de foc pe dinlăuntru și priveam la ținutul, care alerga pe afară, și nu puteam să mă dumiresc de loc. Nașu striga: „Ei, flăcăuașu' nașului! Cuminți-s oamenii, zău așa! Da știu c'or holba ochii acasă, la noi! De-aș avea mulți bani aș da poruncă, să ne suie, așa cum stăm, pe deal în sus!“

— „Fundeni!“ strigă conductorul. Trenul stete locului; noi ne rostogolirăm, amețiți, pe ușă afară!

Omula dela poartă ne luă din mână bucățelele de hârtie, pe cari le căpătaserăm când ne-am urcat și ni se puse de-a curmezișul în drum.

sele la cari se află vite multe și frumoase, au și valoare, și sunt totdeauna în deplin progres, pentru că ele dau așa zis sucul nutritiv întregii moșii prin gunoiul lor, prin îndemâneala cu care se servește proprietarul de ele și nu odată vedem, că ele în toată vremea dau țăranului pedem, lângă mâncarea bună și gustuoasă a laptelui, brânzei, untului și o putere mare de-a putea lucra pământul și moșia. Mai ales în vremile de față, ele au valoare neprețuită, așa că foarte potrivit se poate acuma aplica zicala românului că „vita tinără se culcă cu un ban și se scoală cu doi”.

Din contră, moșia și casa țăranului fără vite nu numai că este moartă, săracă în d'ale bucatelor, dar și fără îndemâneală la lucrul câmpului, căci vedem noi, că în ziua de azi toată lucrarea pământului stă în jugul boilor și în hamul calului. Nimica nu lucră omul fără a-și înjuga boii ori înhama caii: la arat, sămănat, săpat, la trasul mașinelor economice, cu un cuvânt toate se fac prin ele.

Este delipsă apoi, ca să căutăm cum ne sunt pământele, moșiile, aproape ori depărtate, ca după aceasta să ne acomodăm, că ce fel de vite să ținem, boi ori cai. Pentru țăranul nostru bănățean, în părțile muntoase, e bun boul, căci pământele îi sunt mai aproape, pentru cel dela câmpie, unde locurile îi sunt mai depărtate, calul. Pelângă aceste vite cornute mai e și oaia unul din animalele cele mai folositoare și de mare trebuință, mai ales, că toate hainele plugarilor noștri sunt lucrate din lână.

E drept că în anii din urmă țăranele noastre apucaseră o cale greșită. În locul fusului, războiului, apucaseră pe la prăvăliile orașelor ca să-și îmbrace gloata. Războiul acesta înfricoșat însă le-a învățat și le va învăța poate și pentru viitor, că zeu delipsă e țăsetura din lână în casă. Fericită e casa unde țăranul are vite de tot soiul.

În țara noastră nici odată nu s'au plătit vitele de tot soiul cu un preț așa de ridicat, ca astăzi, și de multe ori erau mai înainte vite și mai frumoase. Vremea însă a schimbat toate, așa că cu deosebire în părțile muntoase mulți

„Hei, fărtaților!” strigă el, „asta nu merge! Biletele astea sunt scoase numai până la Făureni! Trebuie să plățiți pe deasupra și anume de două ori atâta, pentru doi inși; face...”

Am făcut ochi mari, privind la nașu', nașu' la mine. „Măi băiete”, zise nașu', în sfârșit, cu glasul omului amărât, „ai bani la tine?”

— „Nici o lăscăie”, am început eu să plâng cu sughiț.

— „Nici eu”, murmură nașu-meu, Pintilie.

Ne-au împins într'o cântălarie — acolo a trebuit să ne întoarcem buzunarele și pe față și pe dos. Ce era în ele? O batistă mare, albastră, pentru nasul amândurora, — de batista asta n'au vrut să se atingă domni — apoi o coajă de pâine, o pipă de țâbac, plină de fum, o cremene și un amnar, punga de piele, goală și o cârtică de rugăciune, pe care, nu-i vorba, nu o putea ceti nașu-meu, Pintilie, dar de care auzise că aduce bine dacă o porți totdeauna cu tine, în sân. I-se și brodiseră toate până acum — numai de astă dată a dat cu capul de gard.

— Am putut să ne punem la loc averea, nu-i vorba, dar ne-au ținut ceasuri întregi la gară și ne-au întrebat în stânga și în dreapta, de mai multe ori.

În sfârșit, când se nsera, pe vremea când am fi putut să fim de mult acasă, după o călătorie atât de repede, ne-au lăsat dela gară, ca să facem drumul peste deal și văi într'o noapte neagră ca păcura.

Când ne-am târît tiptil pe la ieșirea stației, murmură nașu-meu, Pintilie, printre dinți: „La caru' ăst de foc — tot e ceva cu spiriduș — e necuratu' n el!”

După Roseger, de Ilie Marin

Proprietar-editor: Dr CORNEL CORNEAN

țărani prin scumpetea aceasta și-au plătit datoriile și au făcut bani grei.

Dintre soiurile vitelor cornute cele mai căutate sunt: rasa Pintzgau, Siementhal, cai pentru remonți, porci de rasa mongoliță ș. a. Un învățat german la începutul veacului trecut a zis că: „unde cultura vitelor este în floare, fie în economii mici, fie în moșii mari, ori țări întregi, acolo de comun este venitul cel mai mare în economie.”

Nu putem din destul deci îndemna țărani noștri, ca să țină vite de soi bun, ca astfel bunăstarea în economie să fie cât de mare.

Bănățeanul

Noul ajutor de război

(Continuare)

X. Horăriri de pedepsire (dispoziții penale).

Acela, care înștiințează date neadevărate cu privire la împrejurările, ce înrăuresc asupra sumei ajutorului de război, ori ascunde atari date; asemenea și acela, care nu împărtășește direcțiilor numai decât acele împrejurări, în urma cărora ajutorul se oprește ori se scărițează: săvârșește transgresiune (călcare de lege) și se pedepsește cu închisoare până la 15 zile și cu pedeapsă în bani până la 200 coroane.

Transgresiunile acestea le urmăresc autoritățile administrative.

XI. Ajutorarea familiilor celor duși la oaste în cazuri rare (ajutorul extraordinar).

În cazuri extraordinare (rare), când familia împărțită cu ajutor de război a celui dus la oaste are lipsă de sprijin deosebit, această familie primește ajutor extraordinar.

În rândul întâi este a se ajuta: femeia, dacă e în stare binecuvântată, dacă naște, ori lăptează.

Ajutorarea e motivată și atunci, dacă vre-un membru de familie suferă de vre-o boală, a cărei vindecare e împreună cu mari spese, ori a dat de vre-o nenorocire; dacă familia în urma vre-unei pagube elementare (foc, revărsare de ape etc.) a ajuns într'o stare de tot strâmtorată (și altele).

Dacă vre-o familie dorește astfel de ajutor extraordinar, trebuie să-și înainteze cererea în scris ori cu grai viu notarului comunal, motivându-o.

Notarul după ce s'a încredințat despre adevărul motivelor aduse întru sprijinirea cererii, o înaintează la comisia de opinie. Aceasta pertractează cererea numai decât și făcând propuneri, trimite actele la comitele suprem.

Comitele stăruie asupra ajutorului și îl trimite pe poșta celui îndreptățit, din suma, ce îi stă la îndemână dela „Oficiul regnicolar de ocrotire”.

Dacă comitele nu stăruie asupra acestui ajutor, încunoștințează despre aceasta pe notarul comunal, care va împărtăși hotărîrea comitelui familiei interesate cu acel adaos, că în contra acestei hotărîri nu se poate face nici o apelație.

Suma ajutorului extraordinar se poate statui între 50 și 200 coroane; în cazuri de tot rare se poate da într'un an de mai multe ori.

XII Întrarea în vigoare.

Instrucția (îndrumarea) de față intră în vigoare (are putere de drept) din ziua edării ei, adică dela 31 Decembrie 1917, și rămâne în vigoare până la sfârșitul războiului, adică a demobilizării.

Ajutoarele de război și de chirie, ce se cuvin pe baza acestei Instrucțiuni — întrucât

îndreptățirea la ajutor nu s'a ivit într'un termen de mai târziu — se pot statui cu începere dela 1 Noembrie 1917, iar pentru familiile celor, cari își fac serviciul militar ordinar, numai cu începere dela 1 Ianuarie 1918.

Trad. de Dr Dimitrie Nistor

Calendarul săptămânii

Maiu		Florar
Zilele săptămânii	Datul	Numele sfinților și sărbătorilor Calendarul Iulian (vechiu)
Joi	17	Sf. muc. Zaharia dela Prusa (1802).
Vineri	18	Sfințitul mucenic Teodot (295).
Sâmb.	19	Sfințitul mucenic Patrichie (363).
Dum.	20	Duminea samarinencii
Luni	21	(†) Sf. împ. Constantin și Elena.
Marți	22	Sf. mucenic Vasilisc (370).
Merc.	23	Încheierea înjumătățirii praznicului.

VILA

DĂNILĂ VALUȘESCU

cu odăi curate și frumos mobilate, situată la locul cel mai frumos al băilor, este locul cel mai căutat de toți oaspeții români, cari petrec vara la BĂILE-HERCULANE.

Prețuri foarte moderate atât pentru domni, cât și pentru plugari.

Comandele se adresează proprietarului

PETRU VALUȘESCU,
HERKULESFÜRDŐ.

10-1

S'a perdut

o iapă de 2 ani, culoarea neagră deschisă.

Cel-ce o află capătă 100 cor.

Adresa:

IOAN STOICA,

1-1

SÓSD

(comitatul Timișului)

CASĂ sub acoperemânt, ne gata încă, zidită din material solid, cu

intravilan estins se află de vânzare în Caransebeș, strada Bisericii. Informații de la proprietarul: strada Traian Doda Nr. 15.

Izvor de câștig rentabil

În fabrica de muniții din Recita-Resiczabánya se primesc la lucru femei și fete în etate de cel puțin 12 ani.

A se adresa biroului fabricii. 3-2

Cumpărați și cetiți
CALINDARUL de BUZUNAR
.. pe anul 1918

Cel mai elegant și mai drăguț calendar apărut anu, acesta, de folos pentru soldați, economi, tineri, studenții preoți, învățători, cuprinzând un bogat material literar, poezii din război, povești, nuvele, îndrumări, măsuri și legi noi, despre ajutorul de stat, despre scumpirea biletelor de tren, despre noile ordinațiuni date de guvern în chestia bucatelor, creșterii porcilor, cari soldați pot fi retrași de pe front, sosirea trenurilor, câți alegători români vor fi în Ardeal. Apoi povestiri de toată frumusețea. Sfatul practice pentru economi și soldați. Multe chipuri. Prețul numai 1 cor. 30 cu porto cu tot.

Comandați cât de iute, altfel se vând toate, — la „Poporul Român”, Budapesta VII, Iika utca 36. 10-7

TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANE, CARANSEBES